

ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ТРИГЕРИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ

Петруха С. В., Петруха Н. М., Крупельницька О. Л.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Глобальні Цілі сталого розвитку (далі – ЦСР), розроблені та ухвалені без перебільшення на епохальному Саміті ООН зі сталого розвитку у 2015 р., стали квінтесенцією Програми розвитку ООН до 2030 р.¹ та логічним продовженням Цілей розвитку тисячоліття (далі – ЦРТ). Основні вектори ЦСР детермінуються такими соціально-економічними сферами, як зміна природно-кліматичних умов, економічна нерівність (у всіх її проявах), впровадження інноваційних технологій, безпека та інклюзивний розвиток, подолання голоду і розвиток сільського господарства, відповідальне споживання й виробництво, а такі магістральні цільові напрями як подолання бідності та захист і відновлення екосистем суші інерціюють ще з часів ЦРТ (2000–2015 рр.), пронизуючи духом всеохоплюючого онтогенезу економічних агентів і систем, зокрема в період коронакризової прогностичності їх поведінкової моделі, аграрної кризи², мілітаризації світової економіки³ та невгасаючої глобальної продовольчої проблеми⁴, ядром якої є дисонанс корпоративних цілей виробників продовольства, власників земельних ділянок, торговельних мереж тощо з архітектурою та устроєм життя в сільській місцевості, зростанням розриву між концепцією первісного нагромадження⁵ і теорією «попередніх накопичень»⁶ в аграрному секторі економіки.

Всі цілепокладання в концепті сталого й всеохоплюючого розвитку є взаємопов'язаними між собою

та взаємодоповнюють одна одну, створюючи підґрунтя для розривання порочних обійм Левіафана у функціонуванні та онтогенезі сільської економіки, забезпечуючи стабільне існування економічних агентів й систем в навколишньому природньому середовищі програмуючи біоекономічну векторність розвитку регуляторного й інституціонального потенціалу держави, спрямовуючи його не лише на існуючу проблематику (теперішні покоління), а й проблематику майбутнього через *G*-трансінституційну матрицю (глоборегуляція – глобоінституційоналізація – глобокоординація – глобомілітаризація) взаємодії стейкхолдерів-виконавців завдань ЦСР. Застосування трансінституційної моделі дозволяє забезпечити країневе цілепокладання у сталому і всеохоплюючому розвитку, враховуючи національні пріоритети, нову соціально-економічну нормальність і реальність розвитку економічних агентів й соціуму, переходу парадигмізації нової економічної моделі розвитку у синтагматизацію нормативно-регуляторних й інституціональних структур, визначаючи тригери модернізації нішових політик в цілому та державних фінансів зокрема в умовах військової агресії Російської Федерації проти українського народу.

Українська модель соціально-економічного розвитку історично формувалася під впливом хаотичної та суперечливої політики, в умовах послідовних політичних, економічних, соціальних і фінансових криз та під потужним трансінституційним взаємовпливом європейських і американських моделей розвитку, що замість соціально орієнтованої конкурентоспроможної ринкової економіки, здатну реалізувати визначені глобальні цілепокладання у сфері сталого й всеохоплюючого розвитку сформувала дезінтегрований внутрішньосуперечливий конгломерат фрагментованих економічних агентів і ринків, які не забезпечують повноцінної інклюзії економічного розвитку, перерозподіляючи значну частку його результатів на користь вузького кола «гравців» сільського розвитку, передусім вертикально інтегрованих продуцентів сільгоспвиробництва, тобто агрохолдингів, створюючи ефект інформаційно-інституційного «шуму» у проведенні нішових реформ, низького рівня їх орієнтування на ЦСР, актуалізуючи дослідження прогресу досягнення ЦРТ та їх кореляції з тригерами модернізації державних фінансів в т. ч. забарвлених воєнним станом.

¹ Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development / Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. URL: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E (дата звернення: 27.04.2022).

² Петруха С. В. Еволюція методологічних підходів до дослідження аграрних криз. *Агросвіт*. 2017. № 4. С. 16–34.

³ Петруха С. В. Мілітаризація світової економіки та нова аграрна стратегія. *Сучасний менеджмент організації: витоки, реалії та перспективи розвитку 2022*: матеріали наук. конф., 26 квіт. 2022 р. Київ : КРОК, 2022. URL: <https://conf.krok.edu.ua/ММО/ММО-2022/paper/view/1162> (дата звернення: 27.04.2022).

⁴ Warnock J. W. *The Politics of Hunger: The Global Food System*. New York : Methuen & Co., 1987. 334 p.

⁵ Marx K. *A Reader* / ed. by J. Elster. Cambridge : Cambridge University Press. 1986, 352 p.

⁶ Phillipson N. *Adam Smith: An Enlightened Life*. London : Yale University Press. 2012, 384 p.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Після зламу планової системи господарювання науковому обґрунтуванню трансформаційних поступів економічної моделі розвитку, її пронизання ринковим духом та кращими світовими практиками в т. ч., але не виключно, в частині архітегування бюджетного устрою та бюджетного регулювання розвитку економічних агентів і систем на рубежі Саміту тисячоліття присвячені наукові роботи сучасних вітчизняних класиків-економістів та водночас фундаторів процесів фінансовізації соціально-економічних програм розвитку. Серед них особливе місце належать роботам О. Білоруса⁷, В. Гейця⁸, І. Лукінова⁹, Г. Сургай¹⁰, А. Чухна¹¹ представників Об'єднаного інституту економіки НАН України.

Питання нішового стратегування ресурсного забезпечення завдань, визначених ЦРТ та/або ЦСР в т. ч. через реформування системи управління державними фінансами, нової бюджетної архітектури й механізмів бюджетного регулювання в умовах реформи децентралізації, ковідного контексту антикризового фінансово-економічного стимулювання висвітлені в наукових роботах І. Богдана¹², О. Длугопольського¹³, Т. Єфименко, І. Лютого, С. Гасанова¹⁴, М. Кнір¹⁵, І. Луніної¹⁶, Т. Палійчук¹⁷, О. Шубалого¹⁸ тощо.

⁷ Глобальні трансформації і стратегії розвитку / Білорус О. Г. Та ін. Київ, 1998. 416 с.

⁸ Трансформація моделі економіки України: (ідеологія, протиріччя, перспективи) / за ред. В. М. Геєця. Київ : Логос, 1999. 500 с.

⁹ Лукінов І. І. Економічні трансформації (наприкінці ХХ сторіччя). Київ : НАН України, Ін-т економіки, 1997. 455 с.

¹⁰ Сургай Г. І. Сільське господарство України: уроки минулого і сучасний аграрний курс. Київ : Либідь, 1991. 184 с.

¹¹ Чухно А. А. Перехід до ринкової економіки. Київ : Наукова думка, 1993. 456 с.

¹² Богдан І. В., Коноваленко Д. В., Петруха С. В., Свиридовська А. О. Оцінка фіскального балансу України за міжнародними стандартами ESA 2010 та GFSM 2014. *Наукові праці НДФІ*. 2020. № 1 (90). С. 14–27. DOI: <https://doi.org/10.33763/npndfi2020.01.020>.

¹³ Длугопольський О. В. Реформування суспільного сектору економіки та нові підходи до управління публічними фінансами. Київ : ДНУ «АФУ», 2012. 279 с.

¹⁴ Єфименко Т. І., Лютий І. О., Гасанов С. С. та ін. Фінансова система України: взаємодія корпоративного та державного секторів. Київ : ДНУ «АФУ», 2012. 244 с.

¹⁵ Кнір М., Petruha S., Kryvoruchko Y. Accountability theory and its implication in public finance. *RFI Scientific Papers*. 2019. № 4. С. 47–58. DOI: <https://doi.org/10.33763/npndfi2019.04.047>.

¹⁶ Луніна І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин. Київ : Наукова думка, 2006. 432 с.

¹⁷ Петруха С. В., Палійчук Т. В., Петруха Н. М. Місцеві фінанси в умовах коронакризи: нова бюджетна архітектоніка та фінансова спроможність регуляції секторальних і соціально-економічних процесів. *Фінанси України*. 2020. № 12. С. 83–105. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2020.12.083>.

¹⁸ Shubaliy A., Petrukha S. Assessment of a Stimulating Effect of Wages on Economic Growth of Border Regions of Poland and Ukraine. *Konteksty Społeczne*. 2021. Vol 9, № 2 (18). P. 22–34. DOI: <http://doi.org/10.17951/ks.2021.9.2.22-34>.

Центризм державних фінансів в біоекономічному контексті та з урахуванням параметрів заданих ЦРТ/ЦСР розвитку аграрному сектору національної економіки в цілому та через призму сільського господарства й переробно-харчової промисловості, ефектів породжених інститутами колаборації сільської і будівельної економік у формі сільського будівництва чітко прослідковується в наукових доробках таких вчених як М. Дзямулич¹⁹, А. Забловський²⁰, В. Краєвський²¹, О. Малихіна²², О. Мельников²³, Г. Рижаківа²⁴ та низки інших.

Вказана вище плеяда економістів та фінансистів забезпечила створення наукового портфоліо відданості України цінностям та цілям, визначеним у Порядку денному в галузі сталого розвитку на період до 2030 р., а також сприяла науковому обґрунтуванню низки епохальних реформ, зокрема спрямованих на здійснення соціально-економічних перетворень і зміцнення демократичного устрою, створення системи регуляції на засадах «нікого не залишити осторонь», що відповідає духу реалізації указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»²⁵. Не стала виключенням і система управління державними фінансами, яка за рахунок циклу праць представників ДНУ «Академія фінансового управління» в кінці 2021 р. набула нових орієнтирів вектору

¹⁹ Dziamulych M., Shmatkovska T., Petrukha S., Zatsepina N. Rogach S., Petrukha N. Rural agritourism in the system of rural development: a case study of Ukraine. *Scientific Papers Series "Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development"*. 2021. Vol. 21. Iss. 3. P. 333–343.

²⁰ Забловський А. В., Петруха С. В., Петруха Н. Н. Сельское хозяйство в системе устойчивого развития мировой экономики. *Розвиток економіки України: трансформації та інновації* : у 2 т. / за заг. ред. О. Л. Гальцової. Запоріжжя : ВД «Гельветика», 2017. Т. 1. С. 49–67.

²¹ Краєвський В. М., Параниця Н. В., Петруха С. В. Методичні підходи до аналізу макроекономічних показників зовнішньої торгівлі України. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2021. Випуск 7. С. 52–60. DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5932.7.2021.52-60>.

²² Малихіна О. М., Петруха С. В., Предун К. М., Кістіон Д. В., Хоменко О. М., Кучеренко О. І., Петренко Г. С., Рижаківа Г. С., Веремєєва Т. І. Еколого-економічне моделювання предикторів інвестиційних програм сталого розвитку розвитку девелопменту в концепті стандартів біосферосумісного будівництва. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. 2018. № 38. С. 45–54.

²³ Мельников О. В., Петруха С. В., Петруха Н. М. Економічне відновлення сільських територій: співвідношення фундаментального та прикладного аспектів наукового дослідження. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. № 1 (61). С. 176–193. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-61-176-193>.

²⁴ Ryzhakova G., Petrukha S., Kynytskyi K. Institutional foundations and regulatory levers for the development of agricultural construction under conditions of systemic economic transformation. *Management of Development of Complex Systems*. 2019. № 40. P. 147–155. DOI: <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.11969082>.

²⁵ Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : указ Президента України від 30 верес. 2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 27.04.2022).

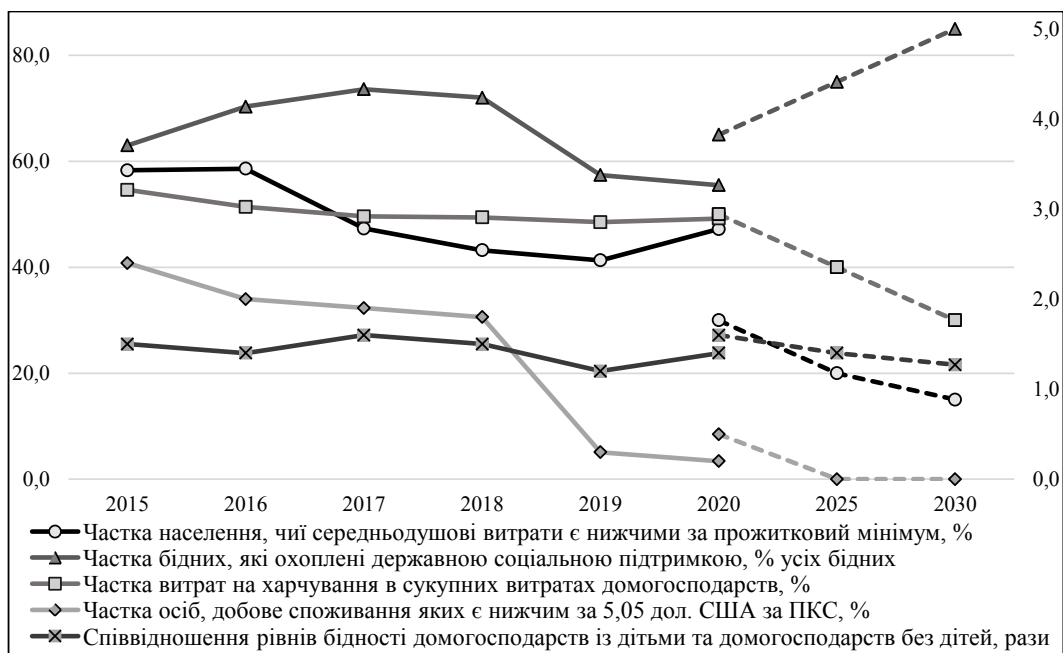

Рис. 1. Динаміка фактифікації та проєктування досягнення цільових значень в подоланні бідності²⁶

розвитку, націленого на «побудову сучасної, стійкої та ефективної системи управління державними фінансами, спрямовану на забезпечення збереження фінансової стабільності держави та створення умов для сталого зростання соціально-інклюзивної економіки через підвищення результативності мобілізації та витрачання державних коштів»²⁷.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, нещодавні події, виражені у російському вторгненні в Україну, незважаючи на високий рівень методологічної значущості та прикладного рівня наукових праць, вказаних вище дослідників залишають відкритими питання взаємовпливів і взаємозалежностей цілей сталого розвитку та модерних засад подальшого функціонування системи державних фінансів в т. ч. задля забезпечення фізичної й економічної доступності продовольства, скорочення продовольчої інфляції, недопущення прихованого голоду.

Формулювання цілей. Тому в рамках даної роботи розглянуто та здійснено компаративне дослідження рефлексії (через макроекономічну,

коронакризову та військову тригерність модернізації державних фінансів) чотирьох ЦСР, що пов'язані з питаннями бідності і голоду, розвитком сільського господарства, відповідального споживання і виробництва, захисту та відновлення екосистем суші, які на сучасному етапі є Левіафанами моделювання економічного та соціального розвитку України, який з одного боку лежить в площині стратегування змін у майбутньому через Національну економічну стратегію 2030²⁸), а з іншого, має військове обличчя.

Виклад основного матеріалу. Магістральною ЦСР в Україні є подолання бідності, яке складається з трьох завдань та п'яти індикаторів. Перше завдання («скоротити в чотири рази рівень бідності, зокрема шляхом ліквідації її крайніх форм») складається з двох індикаторів, цільові орієнтири для яких були визначені ще в 2017 р. Однак, перший індикатор («частка населення, середньодушові еквівалентні сукупні витрати яких є нижчими за фактичний прожитковий мінімум») не досяг цільового орієнтиру у 2020 р.: фактичне значення склало 47,2% проти цільового 30%. Цільові показники на 2025 р. та 2030 р. складають відповідно 20% та 15% (рис. 1), але в умовах воєнного стану їх досягнення є малореалістичним та потребуватиме корекції.

Проте у 2019 р. Україною було досягнуто лише 41,3% цільового орієнтиру, а в 2020 р. тенденція набула загрозливого характеру через значний вплив COVID-19 та його соціально-економічних похідних,

²⁶ 17 цілей, щоб змінити наш світ. Подолання бідності / SDG. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/1> (дата звернення: 27.04.2022); SDGs Ukraine: voluntary national review. 2019. URL: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/26295VNR_2020_Ukraine_Report.pdf (дата звернення: 27.04.2022).

²⁷ Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки та плану заходів з її реалізації : розпорядження КМУ від 29 груд. 2021 р. № 1805-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-reformuvannya-sistemi-upravlinnya-derzhavnimi-finansami-na-20222025-roki-ta-planu-zahodiv-z-yiyi-realizaciyi-i291221-1805> (дата звернення: 27.04.2022).

²⁸ Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року : постанова КМУ від 03 берез. 2021 р. № 179. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-natsionalnoyi-eko-a179> (дата звернення: 27.04.2022).

виражених у дестабілізації ланцюгів створення доданої вартості, скорочення рівня використання виробничих потужностей, породивши ефект відставання та нової нормальності виконання програмованих індикаторів відповідних цілей. Для справедливості відзначимо, що другий індикатор першої цілі («частка осіб, добове споживання яких є нижчим за 5,05 дол. США за ПКС»), став не лише винятком з цієї тенденції, а й досягнув у 2020 р. цільових орієнтирів програмованих на 2025 р., сформувавши стійкість і реалістичність прогресу на 2030 р. Таких результатів вдалося досягти передусім за рахунок підвищення розміру мінімальної заробітної плати (з 4173 грн у 2019 р. до 5 і 6,5 тис. грн на кінець 2020 р. і 2021 р. відповідно), зростання пенсійного забезпечення (щомісячні доплати у розмірі 500 грн для людей віком від 80 р., індексації пенсій у 2020 і 2021 рр. на 11% у кожному, забезпечення виплат по 1 тис. грн²⁹) та фокусації подальшої соціологізації бюджетних витрат на незахищених верствах населення, які й детермінують найбільш ризикову групу в досягненні цього індикатору.

Не менш важливим, серед досліджуваних, є «збільшити охоплення бідного населення адресними програмами соціальної підтримки», яке не набуло позитивного тренду та не досягло свого програмованого цільового значення у 2020 р. через однобічність реалізації реформи децентралізації (в 2019 – першій половині 2020 рр. дана реформа проходила під гаслами форсованого об'єднання громад відповідно до перспективних планів об'єднання та проведення чергових виборів до ОМС на новій територіальній основі) створивши умови для відставання делегованих територіальним громадам соціальних послуг з фінансовою спроможністю їх забезпечення в умовах нового бюджетного устрою.

Третє завдання першої цілі представлено двома індикаторами. Однак щодо першого з них («співвідношення рівнів бідності домогосподарств з дітьми та/або без дітей») цільове значення на 2020 р. було досягнуто, однак, варто зазначити, що в Національній доповіді щодо ЦСР у 2017 р.³⁰ фактичне значення цього показника у 2015 р. (1,77 в.п.) перевищує значення вказане у моніторингових звітах за 2020–2021 рр. (1,50 в.п.). Це спричинило заниження цільового орієнтиру на 2020 р. та сформувало інфор-

маційну асиметрію у реалізації інших заходів, спрямованих на його реальне виконання.

Останній вимірник першої цілі – частка витрат на харчування в сукупних витратах домогосподарств досяг у 2020 р. значення в 49,2% за цільової параметризації на рівні 50%³¹ дозволяючи розширити раціон харчування м'ясом, м'ясопродуктами (в сумі 23% у структурі витрат на харчування), молоком, сиром і яйцями (12,8%) замість хліба та хлібобулочних виробів (15,8%), одночасно забезпечивши позитивну тенденцію до 30% значення індикатора у 2030 р. незважаючи на тренд до глобального підвищення вартості продовольства.

Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства, як друга ціль, досягнення якої спрямовано на припинення всіх форм голоду й недоїдання до 2030 р. і забезпечення доступу, насамперед для дітей, до поживних харчових продуктів у достатній кількості впродовж усього року. Це передбачає стимулювання сталих методів ведення сільгоспвиробництва: підтримку дрібних фермерів і забезпечення рівноправного доступу до землі, технологій і ринків. Дана ціль представлена 4-ма завданнями та 9-ма індикаторами. Перше завдання – «забезпечити доступність збалансованого харчування на рівні науково обґрунтованих норм для всіх верств населення» – представлено трьома однотипними показниками, а саме: споживання м'яса (1), молока (2) та фруктів (3) у розрахунку на одну особу. Однак, у моніторингових звітах вказане завдання представлено 5-ма індикаторами: споживання риби (4) та овочів (5) на додаток до зазначених вище трьох індикаторів, хоча цільові значення для них ще досі не визначені.

Відстежуючи безпосереднє досягнення цільових значень по перших трьох індикаторах, то можна сказати що Україна у 2020 р. не досягла жодного з них. Особливо не наблизилась наша країна до цільового значення щодо споживання молока та молочних продуктів у розрахунку на одну особу: фактичне 201,9 кг на рік проти цільового 270 кг і відповідно з огляду на таку тенденцію дуже малоімовірно виглядає досягнення цільових орієнтирів 2025 р. (320 кг/рік) та 2030 р. (380 кг/рік). Тобто за наступні десять років необхідно збільшити споживання майже в 1,9 разів, тоді як значення цього показника у 2015 р. складало 209,9 кг/рік (на 8 кг/рік більше за фактичне значення 2020 р.) – рис. 2 і це не враховуючи рекордне зростання цін на сире молоко в Україні, яке в кілька разів перевищує середньо європейське значення – рис. 3. Так, ціна молока-сировини класу екстра, наведена у європейському базисі, в Україні сягнула у листопаді-

²⁹ Індексація пенсій / Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/pensii> (дата звернення: 27.04.2022); Петруха С. В., Петруха Н. М., Гуденко О. Д., Мазур А. О., Демидьонко І. А. Реформування системи пенсійного забезпечення сільського населення. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. № 4 (64). С. 47–58. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-64-47-58>.

³⁰ Sustainable Development Goals: Ukraine. 2017 National Baseline Report / Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Download?id=05822f66-290b-4b51-a392-347e76ebeb5f> (дата звернення: 27.04.2022).

³¹ SDGs. Monitoring Report / UNICEF. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/reports/sustainable-development-goals-ukraine-2020-monitoring-report> (дата звернення: 27.04.2022).

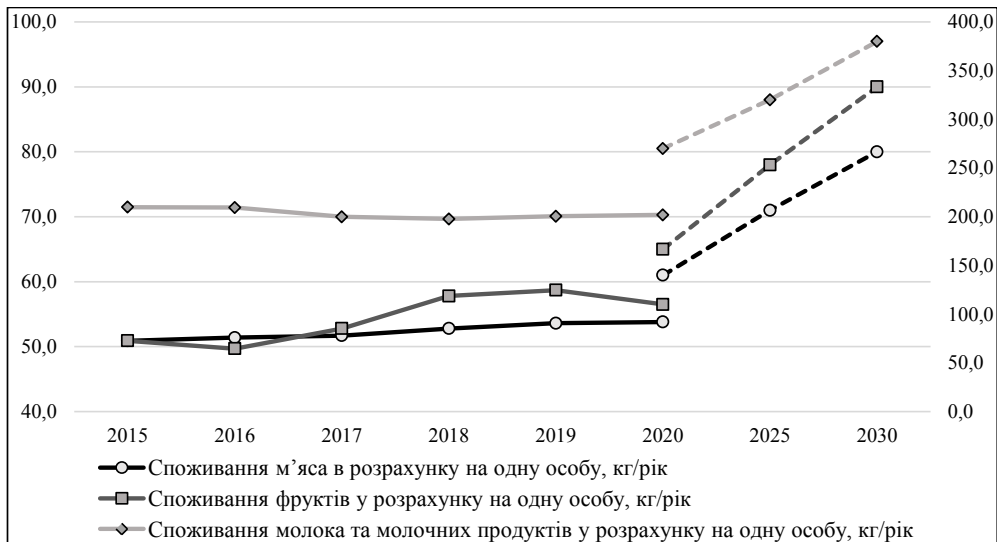

Рис. 2. Динаміка фактифікації та проєктування досягнення цільових значень щодо подолання голоду та розвитку сільського господарства³²

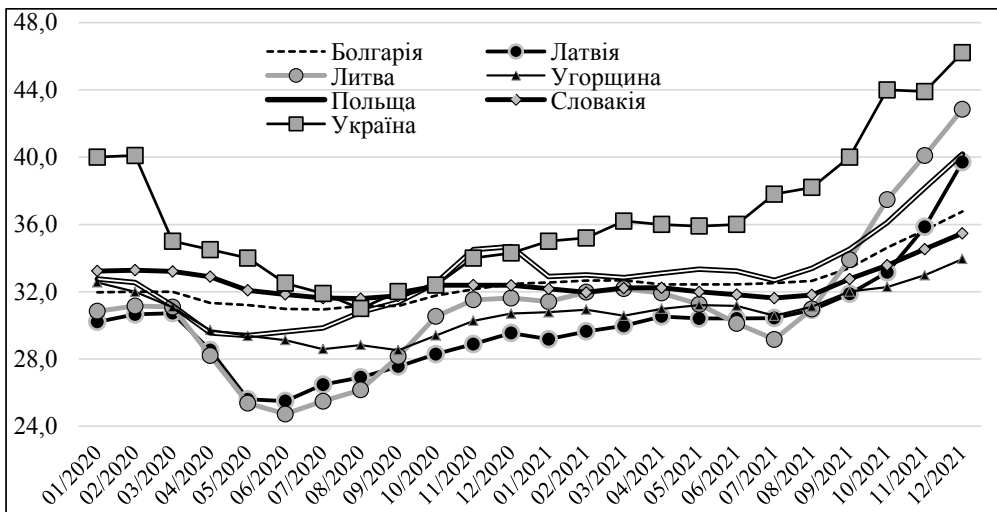

Рис. 3. Динаміка цін на сире молоко в окремих країнах ЄС та Україні до повномасштабного вторгнення РФ³³

грудні 44 євроценти/кг в той час коли середній показник по країнах ЄС не перевищував у 39 євроцентів/кг, а в країнах Східної Європи був суттєво нижчим – зокрема в Польщі становив 36,7 євроцентів/кг.

Вимірниками завдання щодо підвищення вдвічі продуктивності сільського господарства, в першу чергу за рахунок використання інноваційних технологій, є два індикатори: продуктивність праці в сільському господарстві (тис. дол. США на одного

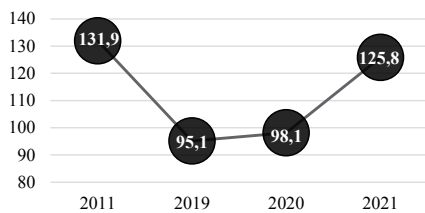
зайнятого) та індекс сільськогосподарської продукції (%). Щодо першого індикатора, то Україна досягла майже цільового значення 2025 р. (передусім через моноспеціалізацію сільгоспвиробництва³⁴, укорінення тенденції до вертикальної інтеграції агровиробників³⁵ та використання інтенсивних методів вирощування продукції рослинного походження), а з досягненням другого індикатора не впоралась, у зв'язку з економічною кризою, спричиною COVID-19 та військовою агресією РФ на сході

³² 17 цілей, щоб змінити наш світ. Подолання бідності / SDG. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/1> (дата звернення: 27.04.2022); SDGs Ukraine: voluntary national review. 2019. URL: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/26295VNR_2020_Ukraine_Report.pdf (дата звернення: 27.04.2022).

³³ Milk market observatory / European Commission. URL: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/overviews/market-observatories/milk_en (дата звернення: 27.04.2022).

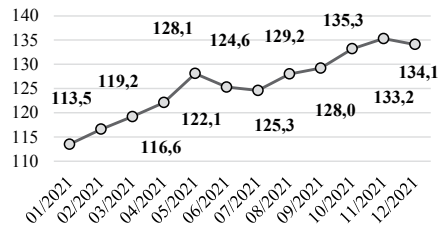
³⁴ Петруха С. В. Державне антикризове регулювання аграрного сектору економіки України : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 524 с.

³⁵ Петруха Н. М., Петруха С. В. Державне регулювання інтегрованих корпоративних об'єднань в умовах структурно-інституціональної та функціональної трансформації сільської економіки: проблеми методології, теорії, соціально-економічної та секторальної політики : монографія. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Професіонал», 2020. 496 с.

вимірники порічної динамізації продовольчої інфляції

Рис. 4. Динаміка Індексу цін на продовольчі товари ФАО³⁷

динамічні зручення в помісячному розрізі 2021 р.

України. З цієї ж причини не було фактично досягнуто цільових показників і для третього завдання – забезпечити створення стійких систем виробництва продуктів харчування, що сприяють збереженню екосистем і поступово покращують якість земель та ґрунтів, в першу чергу за рахунок використання інноваційних технологій, і для четвертого – знизити волатильність цін на продукти харчування. Правда цього й неможливо було досягти через інерцію обмежувальних заходів для нівелювання впливу COVID-19 та сплеску значення Індексу цін на продовольчі товари у світ³⁶ (рис. 4) який у січні 2022 р. досяг рекордного рівня з квітня 2011 р. та склав 135,7 в.п., а за підсумками 2021 р. середнє його значення склало 125,7 в.п., що на 28,1% показника вище за попередній рік.

Не менш важливою в контексті нашого дослідження є 12-та ціль «відповідальне споживання та виробництво», яка представлена 4-ма завданнями та 7-ма індикаторами. Перше завдання вимірюється одним індикатором – ресурсоемність ВВП, тобто співвідношення спожитих фізичних обсягів природних ресурсів, утворених відходів та викидів забруднюючих речовин до обсягу ВВП. Дані за 2020 р. будуть надані у моніторингових звітах лише в кінці 2022 р., тому немає можливості ні провести фактичну оцінку, ні простежити вплив COVID-кризи на результативність його виконання. Однак, враховуючи той факт, що енергоемність ВВП України є однією з найвищих у світі: у 2,7 рази вище, ніж у Польщі та у 3,3 рази вище, ніж у Німеччині вірогідність проведення радикальних змін для досягнення даного індикатора є вкрай низькою. Так, якщо населення поки не відчуло зростання світових цін на газ – у 2021 р. він подорожчав лише на 15,5% то промисловість опинилась в газових лещатах, закуповуючи газ по 30–40 тис. грн за тис. кубометрів, фор-

муючи в коротко- (на 2022 р.) та середньостроковій (2023–2025 рр.) перспективі зону кризогенності для подальшого зростання цін на продукти харчування, переходу українців на більш дешеве продовольство-субститути замість споживання м'ясо-молочної та рибної продукції, розширюючи в підсумку феномен прихованого голоду.

Створення позитивізму в контексті відповідального споживання і виробництва продовольства не вдалося досягти й суттєвими інвестиціями у запровадження реформи шкільного харчування – орієнтовно 1,5 млрд грн. щороку³⁸. Вона мала суттєво відкоригувати раціон шкільного харчування до рекомендацій ВООЗ шляхом зменшення кількості цукру у 2–2,5 рази – до 7,5 г на один прийом їжі та хліба відповідно з 60–80 г до 30–50 г за одночасного збільшення кількості фруктів і молочних продуктів при формуванні меню, м'яса птиці так, щоб протягом п'ятиденного робочого тижня при одноразовому харчуванні забезпечити дві порції м'яса по 70 г, 100 г або 120 г кожна, залежно від віку дітей³⁹. Однак реалізація Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі, схваленої Указом Президента України від 25.05.2020 № 195/2020⁴⁰ не лише не створила епохальних підойм в досягненні індикатора у відповідальному споживанні і виробництві, а й не породила ланцюговий ефект участі ОМС, тобто територіальних громад у створенні місцевої доданої вартості, яка проходила червоною ниткою у Програмі стимулювання економіки для подолання наслідків

³⁸ Українські школи з січня переходять на нові стандарти харчування / Укрінформ. URL: <https://cutt.ly/qGQYuBI> (дата звернення: 27.04.2022).

³⁹ Держпродспоживслужба: 1 січня завершився перехідний період впровадження реформи шкільного харчування / Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhprodspozhivsluzhba-1-sichnya-zavershivsysya-perehidnij-period-vprovadzhennya-reformi-shkilnogo-harchuvannya> (дата звернення: 27.04.2022).

⁴⁰ Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі: указ Президента України від 25 трав. 2020 р. № 195/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1952020-33789> (дата звернення: 27.04.2022).

³⁶ FAO Food Price Index / FAO. URL: <https://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en> (дата звернення: 27.04.2022).

³⁷ Там само; Петруха С. В. Ринкова трансформація аграрного сектору економіки України: від аграрної кризи до формування підвалин реалізації глобальних цілей сталого розвитку. *Агроевім*. 2017. № 18. С. 3–46.

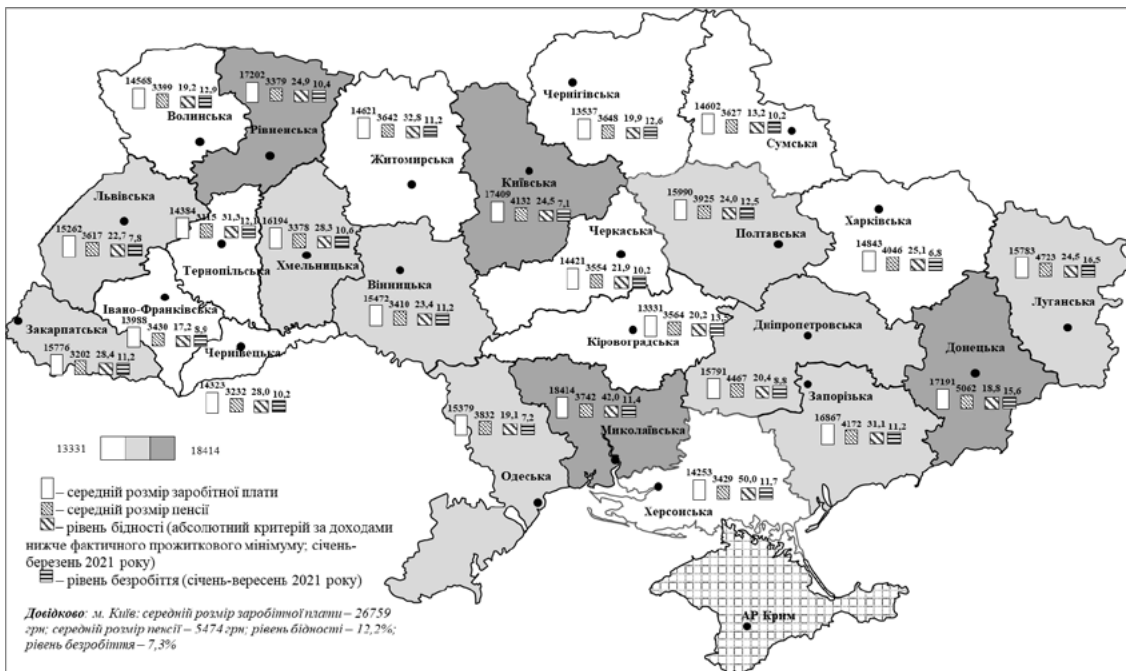

Рис. 5. Регіональна кластеризація матеріального (заробітна плата і пенсія) забезпечення населення та окремих форм прояву бідності у 2021 р., грн⁴¹

епідемії COVID-19⁴², зокрема в частині системної й ґрунтовної підтримки сільгосптоваровиробника та локального переробника сільгоспсировини.

Відзначимо також і про відставання темпів росту середньої заробітної плати та пенсії на кінець 2020 р. порівняно із продовольчою інфляцією, яка набула загрозового характеру вже на початку 2021 р. (рис. 5).

Якщо до цього додати, що в цей же період (у першому кварталі 2021 р.) рівень безробіття був найвищим за останні п'ять років і склав 10,5%⁴³, а протягом 2021 р. роботодавцями було подано інформацію про заплановане масове вивільнення

224,7 тис. працівників⁴⁴ на тлі несуттєвої соціальної підтримки населення в умовах карантину – 2,9 млрд грн, зростання курсу національної валюти, еміграційні та міграційні процеси українців, можна спрогнозувати тренд недоступності імпортованих видів продуктів харчування, які входять до фосфоромісткої групи – риба, море продукти, готові рибні продукти і консерви тощо.

Для «пом'якшення» ситуації та недопущення «розгання» ефекту прихованого голоду окрім вжитих превентивних антикризових заходів щодо державного регулювання цін на продукти харчування (шляхом встановлення граничної торговельної надбавки – не вище 10% на визначені види продуктів харчування)⁴⁵, обмеження ціни на газ для виробників низки соціально значущих продуктів⁴⁶, підвищення облікової ставки до 10%⁴⁷ розглядається

⁴¹ Середньомісячна заробітна плата штатних працівників за видами економічної діяльності / Держстат України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/gdn/szprshp/arh_szp_ed_u.html (дата звернення: 27.04.2022); Середня пенсія в Україні на початок року – 3,5 тисячі / Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3177433-seredna-pensia-v-ukraini-na-pocatok-roku-35-tisaci.html> (дата звернення: 27.04.2022); Середня зарплата в Україні / Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average> (дата звернення: 27.04.2022).

⁴² Уряд затвердив з доопрацюванням Програму стимулювання економіки для подолання наслідків епідемії COVID-19 / Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-z-doopracyuvannyam-programu-stimulyuvannya-ekonomiki-dlya-podolannya-naslidkiv-epidemiyi-covid-19> (дата звернення: 27.04.2022).

⁴³ Інфляційний звіт, липень 2021 року / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/ekonomika-zrostatime-stalimi-tempami-blizko-4-na-rik-a-inflyatsiya-pochne-spovilnyuvatisya-naprakintsy-2021-roku--inflyatsiyinyi-zvit> (дата звернення: 27.04.2022).

⁴⁴ Аналітична та статистична інформація / Державний центр зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (дата звернення: 27.04.2022).

⁴⁵ Урядом запроваджено державне регулювання цін на деякі продукти харчування / Укрінформ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryadom-zaprovadzheno-derzhavne-regulyuvannya-cin-na-deyaki-produkti-harchuvannya> (дата звернення: 27.04.2022).

⁴⁶ Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: постанова КМУ від 09 груд. 2020 р. №1236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1236-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.04.2022).

⁴⁷ Національний банк України підвищив облікову ставку до 10% / Національний банк України. URL: <https://cutt.ly/AGWyP12> (дата звернення: 27.04.2022).

необхідність запровадження продуктивних карток за зразком продуктивних чеків, які набули широкого використання у США.

Цільових орієнтирів другого завдання – «зменшити втрати продовольства у виробничо-збутових ланцюгах» також не вдалося досягти, не кажучи вже про їх перевищення чи хоча б створення формальних інституційних правил чи регуляторних умов, які б мала сформулювати стратегія продовольчої безпеки, яка так і залишилась урядовим проектом. Хоча досягнутий рівень розвитку власного виробництва сільгосппродукції, сировини та продовольства дозволяє гарантувати фізичну доступність для населення продуктів харчування в енергетичній оцінці на рівні 2691 ккал на одну людину (на добу) при середньодобовій калорійності раціону у країнах ЄС в межах 3400–3500 ккал навіть в умовах воєнного стану.

В межах третього завдання («забезпечити стале використання хімічних речовин на основі інноваційних технологій та виробництва») протягом всього періоду моніторингу (з 2017 р. – дотепер) так і не вдалось ні сформулювати емпіричний фактифікат, ні створити статистично-моніторингові пілоти в окремих територіальних громадах чи хоча б на тих локаціях на яких здійснюють вирощування продукції рослинництва вертикально інтегровані сільгоспвиробники, які конче зацікавлені у транспарентності й підзвітності власних операційних систем місії зі сталого і всеохоплюючого розвитку.

Вимірниками четвертого завдання («зменшити обсяг утворення відходів і збільшити об'єм їх переробки та повторного використання на основі інноваційних технологій і виробництва») є два індикатори, ситуація з якими також є доволі парадоксальною. Так, перший показник («обсяг утворених відходів усіх видів економічної діяльності на одиницю ВВП, кг на 1000 дол. США за ПКС 2011 р.») у Національній доповіді 2017 р.⁴⁸ має фактичні результати виконання у 2015 р. на рівні 977,4. Хоча в моніторинговому звіті⁴⁹ цей самий показник в тому ж 2015 р. складає 636 але вже в цінах 2017 р., замість приведення до 2011 р. Це породжує інформаційну асиметрію, тобто унеможливає проведення співставної оцінки цього показника у динаміці, викривлюючи статистичну інформацію для прийняття релевантних управлінських рішень. Доказом цього є майже повна відсутність відповідної регуляції з боку як загальнодержавного, так і місцевого рівня (територіальні громади) з фокусом лише на імplementації ОМС, заходів передбачених

⁴⁸ Sustainable Development Goals: Ukraine. 2017 National Baseline Report / Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Download?id=05822f66-290b-4b51-a392-347e76eb5f> (дата звернення: 27.04.2022).

⁴⁹SDGs. Monitoring Report / UNICEF. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/reports/sustainable-development-goals-ukraine-2020-monitoring-report> (дата звернення: 27.04.2022).

Програмою поводження з твердими побутовими відходами⁵⁰, яка була прийнята ще у 2004 р. Залишивши поза увагою виконання директиви Ради № 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 р. «Про захоронення відходів» (передбачає як попередження, так і зменшення негативних наслідків захоронення відходів для навколишнього середовища й здоров'я людини), № 2006/21/ЄС Європейського парламенту та Ради від 15 березня 2006 р. «Про управління відходами видобувних підприємств, та якою вносяться зміни до Директиви 2004/35/ЄС» (спрямована на максимально можливе попередження та мінімізацію будь-якого негативного впливу на довкілля та ризиків для здоров'я людини, що можуть виникати в результаті управління відходами видобувної промисловості) та рамкової Директиви № 2008/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 19 листопада 2008 р. «Про відходи та скасування деяких директив» (яка впроваджує способи захисту навколишнього середовища і здоров'я людини шляхом попередження негативного впливу виробництва та поводження з відходами, а також за рахунок зменшення загальних наслідків використання ресурсів і підвищення ефективності їхнього використання), які, нагадаємо, Україна мала імplementувати, підписавши Угоду про асоціацію з ЄС⁵¹.

Негативізм у регуляторній та інституціональній поведінковій площині з відходами створив ланцюговий ефект з «часткою спалених та утилізованих відходів у загальному обсязі утворених відходів» (є другим індикатором виконання цілі), ретроспективно віднісши Україну до значень, які були вже досягнуті на фінальній стадії реалізації ЦРТ, тобто у 2015 р. – рис. 6.

В Україні в різний час працювало п'ять сміттєспалювальних заводів у Києві, Дніпрі, Харкові, Рівному та окупованому сьогодні Севастополі, з яких у період виконання цього індикатора функціонує лише завод «Енергія» у м. Києві. Що стосується Львівської сміттевої проблеми, то лише восени 2021 р. Державна інспекція архітектури та містобудування України видала дозвіл на будівництво сміттєпереробного заводу, потужність якого становитиме 240 тис. тонн відходів на рік⁵². Отриманні 25 млн євро кредиту від ЄБРР та 10 млн євро гранту – безповоротної фінансової допомоги від екологічних

⁵⁰ Програма поводження з твердими побутовими відходами: затверджено постановою КМУ від 04 берез. 2004 р. № 256. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/5150488> (дата звернення: 27.04.2022).

⁵¹ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 30 листоп. 2015 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page#Text (дата звернення: 27.04.2022).

⁵² Держінспекція дозволила будувати сміттєпереробний завод у Львові / Zaxid.net. URL: https://zaxid.net/meshkanka_ternopolya_pobila_26_richnu_vodiyku_cherez_nevdalo_priparkovane_avto_n1541821 (дата звернення: 27.04.2022).

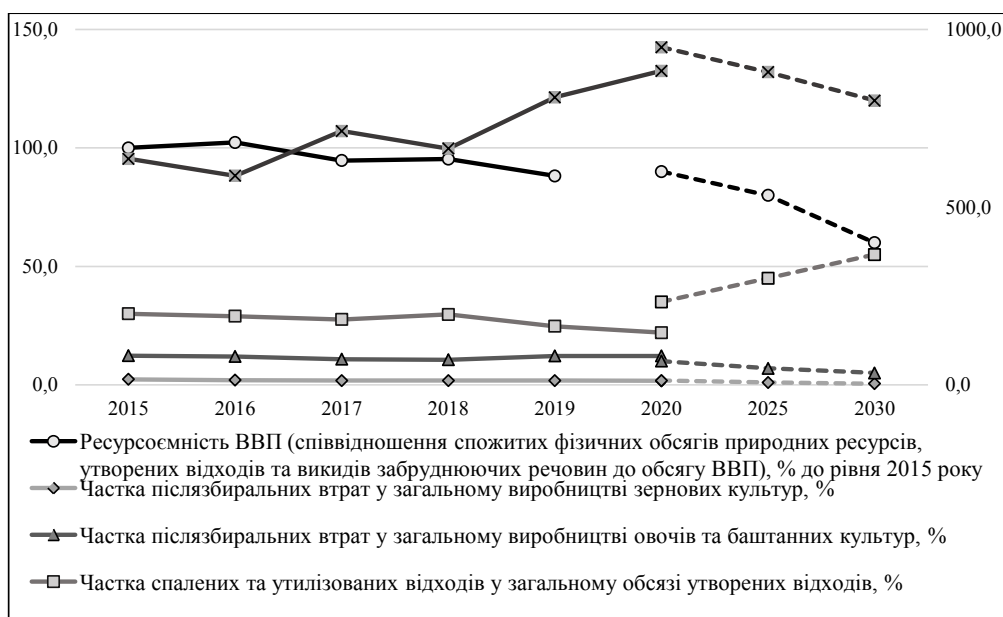

Рис. 6. Динаміка фактифікації та проєктування досягнення цільових значень щодо відповідального споживання і виробництва⁵³

фондів⁵⁴ дозволять збудувати завод лише на 2024 р., тобто суттєвого впливу на досягнення цільових орієнтирів він не спричинить.

Фінальною ціллю, передбаченою метою цього дослідження є «Захист та відновлення екосистем суші». Вона представлена 4-ма завданнями та 13-ма індикаторами. Розглянемо лише ті, які стосуються біоекономічного централізму розвитку сільської економіки та її провідної інституційної ланки – аграрного сектору (рис. 7). Так, перше завдання («забезпечити збереження, відновлення та стале використання наземних і внутрішніх прісноводних екосистем») абсолютно не виконане як в інтегральному, так і поелементному (три вимірники) значеннях через відсутність реальних державних програм зростання масштабів територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Аналогічна ситуація спостерігається і з другим – «сприяти сталому управлінню лісами» (не виконано у 2020 р. жодного з 2-х індикаторів), і з третім завданнями – «відновити деградовані землі та ґрунти з використанням інноваційних технологій», де всі 6-ть індикаторів не досягли цільового орієнтуру. Така тенденція на тлі переорієнтації домогосподарств на використання твердого палива для власних потреб, високих фіскальних ризиків

у державних й місцевих фінансах створює загрозу реалізації президентської ініціативи – «Масштабне заліснення України»⁵⁵ в частині забезпечення належного фінансування у 2022 р. та наступних роках заходів з охорони, захисту, використання та відтворення лісів через воєнний стан.

Окрему увагу приділимо показнику «площа орних земель (ріллі), тис. га». Емпіричні дані у 2020 р. фактично є не співставними з попередніми роками, а відповідно і із цільовим орієнтуванням через методологічну невизначеність із площами ріллі. Так, відповідно до Порядку ведення Державного земельного кадастру, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 № 1051⁵⁶ площу ріллі визначено як суму площі угідь земельних ділянок, відомості про які внесено до Державного земельного кадастру з кодом угідь 001.01 в той час як за 2020 р. статус ріллі було присвоєно лише 14880,9 тис. га хоча у 2019 р. цей же показник був вдвічі більшим і складав 32756 тис. га⁵⁷. Розв'язанню вказаної методологічної проблеми приділено не достатньо уваги, як й імплементації моделі вільного обігу земель сільгосппризначення, передбаченої

⁵³ 17 цілей, щоб змінити наш світ. Подолання бідності / SDG. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/1> (дата звернення: 27.04.2022); SDGs Ukraine: voluntary national review. 2019. URL: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/26295VNR_2020_Ukraine_Report.pdf (дата звернення: 27.04.2022).

⁵⁴ Львів отримав 35 мільйонів євро на сміттєпереробний комплекс та рекультивуацію Грибович / Поводження з відходами. URL: <https://solvetpv.lviv.ua/lviv-otrymav-35-miljoniv-yevro-na-smittjepereerobnyj-kompleks-ta-rekultyvatsiyu-grybovych> (дата звернення: 27.04.2022).

⁵⁵ Про деякі заходи щодо збереження та відтворення лісів: указ Президента України від 07 черв. 2021 р. № 228/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2282021-39089> (дата звернення: 27.04.2022).

⁵⁶ Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру: постанова КМУ від 17 жовт. 2012 р. № 1051. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-%D0%B-F#Text> (дата звернення: 27.04.2022).

⁵⁷ Моніторинг земельних відносин / Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. URL: <https://land.gov.ua/monitorynh-zemelynykh-vidnosyn> (дата звернення: 27.04.2022).

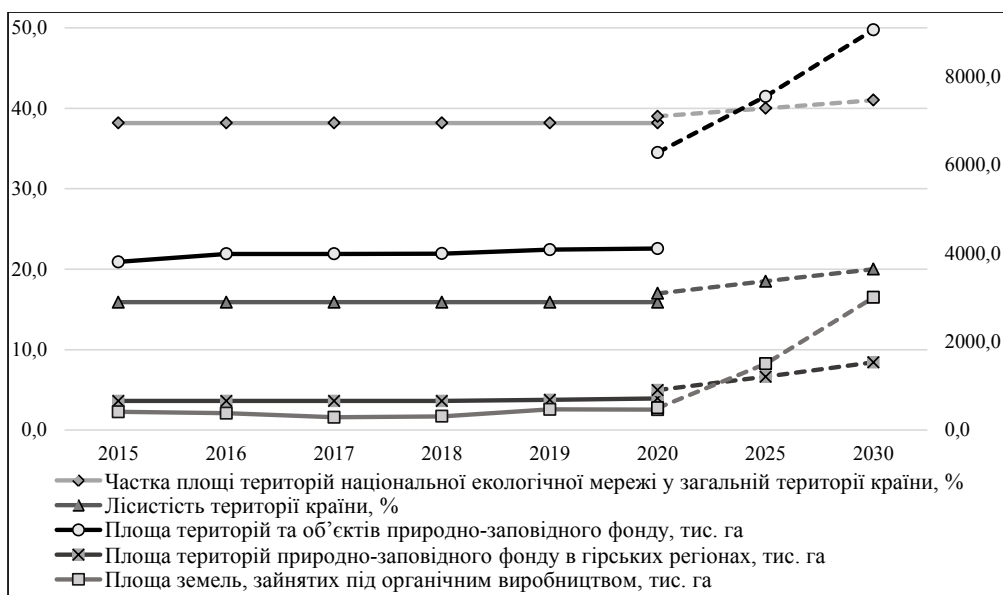

Рис. 7. Динаміка фактифікації та проєктування досягнення цільових значень щодо захисту і відновлення екосистем суші⁵⁸

відповідним законом України⁵⁹ в частині балансування питань земельних відносин і реформи децентралізації, тобто репрезентативності обліку ріллі територіальними громадами в період від початку фінальної стадії земельної реформи, тобто з 01.07.2021 р. по 26.05.2022 р. Відзначимо, що ринок землі із позитивним трендом макроекономічних параметрів у 2021 р. в підсумку спричинив зростання середньої вартості купівлі-продажу гектару ріллі до майже 40 тис. грн⁶⁰ та зростання ціни її оренди до значення, яке перевищує середньоєвропейське – в Україні 120 €/га в той час як у Словаччині (50 €/га), Латвії (57 €/га), Естонії (58 €/га), Хорватії (69 €/га), Литві (99 €/га) та Чехії (104 €/га)⁶¹.

Перебування економіки України у військових лещатах обмежує можливості державного фінансування, досягнення вище вказаних індикативних вимірників національнопріоритетованих ЦСР. У І кв. 2022 р. через розпочату РФ повномасштабну

війну ВВП впав на 16%⁶² порівняно з аналогічним періодом минулого року. В той час як в попередні кризові періоди, які спостерігались протягом останніх 15 років (2008–2009 рр. і 2014–2015 рр.) хоча і відбувались процеси зростання інфляції (в т. ч. продовольчої) та падіння ВВП, але в суттєво нижчих числових параметрах: у 2008–2009 рр. інфляція досягла рівня 22,3% в той час як ВВП у 2015 р. скоротився на 15,1%⁶³, а у наступному кризовому періоді (2014–2015 рр.) значення вказаних показників набули хоча і більш загрозливого характеру (відповідно склали 43,3% і 9,8%) однак дозволила не здійснювати переоцінку цінностей у сталому й всеохоплюючому розвитку, а спричинила лише певні ознаки стагнаційної поведінки у прогресі індикативних значень досягнення ЦСР.

Прикметною рисою балансування кризових подій в економічній системі і розвитку державних фінансів було прийняття базової⁶⁴ та чергової ітерації⁶⁵ стратегії модернізації державних фінансів як ресурсного центру виконання ЦСР фактично після переходу виділених за останні 15 років криз до фази «затухання», пройшовши попередні два етапи – «зародження» і «апогею». Однак, цього

⁵⁸ 17 цілей, щоб змінити наш світ. Подолання бідності / SDG. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/1> (дата звернення: 27.04.2022); SDGs Ukraine: voluntary national review. 2019. URL: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/26295VNR_2020_Ukraine_Report.pdf (дата звернення: 27.04.2022).

⁵⁹ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення: закон України від 31 берез. 2021 р. № 552-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-20#Text> (дата звернення: 27.04.2022).

⁶⁰ У Мінагрополітики озвучили середню ціну на землю в Україні / AgroPolit.com. URL: <https://agropolit.com/news/22651-uminaropolitiki-ozvuchili-serednyu-tsinu-na-zemlyu-v-ukraini> (дата звернення: 27.04.2022).

⁶¹ Вартість оренди сільгоспземель в Україні перевищила рівень окремих країн ЄС / Agravery.com. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/vartist-orendi-silgospzemel-v-ukraini-perevisila-riven-okremih-krain-es> (дата звернення: 27.04.2022).

⁶² Мінекономіки оцінює падіння ВВП України в I-му кв.-2022 у 16% / INTERFAX-Україна. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/820343.html> (дата звернення: 27.04.2022).

⁶³ Державна служба статистики України : офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 27.04.2022).

⁶⁴ Стратегія розвитку системи управління державними фінансами: схвалено розпорядженням КМУ від 01 серп. 2013 р. № 774-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/774-2013-%D1%80#Text> (дата звернення: 27.04.2022).

⁶⁵ Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки: схвалено розпорядженням КМУ від 08 лют. 2017 р. № 142-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80#n6> (дата звернення: 27.04.2022).

разу – фінальна ітерація⁶⁶ згаданої стратегії відбулась на передодні настання кризи, породженої повномасштабним вторгненням РФ, вимагаючи використання не ортодоксальних тригерів подальшого розвитку системи державних фінансів. Так, її серцем має стати активізація трудових відносин та заходи, спрямовані на підвищення продуктивності праці⁶⁷. Нагадаємо, що у довоєнний період на етапі розроблення Національних завдань ЦСР були закріплені індикатори темпу підвищення продуктивності праці (з 99,1% у 2015 р. до 105,8% у 2030 р.), збільшення рівня зайнятості населення віком 20–64 рр. (з 64,4% у 2015 р. до 70% у 2030 р.) та відповідно зменшення рівня старіння населення (з 17,7% у 2015 р. до 15,5% у 2030 р.). І якщо за показником зайнятості (у III кв. 2021 р. – 56% серед населення у віці 15–70 рр.) Україна залишалася на рівні близькому до 2014–2015 рр. (57,1%) то за продуктивністю праці індикатор у 2021 р. майже досяг стратегічних параметрів – 104,4%⁶⁸ проти 105,8%, створивши чітко викристалізовану тенденцію до довоєнного досягнення ЦСР. В умовах воєнного стану використання цього тригера у розвитку державних фінансів повинно паралельно відбуватись із заходами релокації суб'єктів господарювання (в першу чергу великих підприємств, які наразі тривають), створення соціальної площини для стимулювання розвитку аграрного сектору економіки через стійкість попиту на базові товари й товари-субститути, які пропонує національний агровиробник. Загалом аграрний сектор національної економіки у довоєнний час створював сумарно не менше 10% ВВП, при цьому його пікові значення якраз і приходились на кризові періоди – у 2015 р. –12,1%. Тобто для забезпечення

досягнення сектором закріплених за ним ЦСР необхідно механізмами, які лежать в площині державних фінансів створити умови для забезпечення стійкого попиту на продовольство та відновлення сталої пропозиції від сільгоспвиробників (включно з первісною переробкою сільгоспсировини) і підприємств переробно-харчової промисловості, відновити та переформатувати логістичні потоки українського продовольства як для внутрішніх споживачів, так і для країн – нетто експортерів.

Висновки

В умовах воєнного стану подальше виконання Україною взятих на себе зобов'язань щодо сталого і всеохоплюючого розвитку як де-юре, так і де-факто є неможливим. Тобто ми опинилися в ситуації за якої або необхідно відмовитись від подальшої реалізації ЦСР або актуалізувати закріплені на глобальному рівні індикативні значення їх досягнення. Враховуючи суттєве розширення Міжнародної коаліції на підтримку України як демократичної держави, яка сповідує європейські цінності, найбільш вірогідний варіант подальшої їх реалізації знаходиться в площині пронизення духом сталого розвитку національного господарства Плану Маршалла для України. Не стане винятком і система управління державними фінансами, тригери розвитку яких можна умовно поділити на два блоки:

перший, воєнний – передбачають використання тактичних антикризових заходів з підтримки попиту на продовольчі товари та стійких засад їх продукування включно із заходами релокації переробно-харчових підприємств, доступу сільгоспвиробників до фінансового ресурсу у критичних зонах виробництва сільгоспсировини тощо;

другий, поствоєного відновлення – концентруються переважно на заходах підвищення продуктивності праці в національному господарстві в цілому та в агроному його сегменті зокрема, створення умов для подолання наслідків аграрної кризи, дуального перегину у розвитку аграрного сектору та безпечної моделі створення у ньому доданої вартості для задоволення внутрішнього попиту та попиту країн нетто – експортерів українського продовольства.

Інформація про авторів:

Петруха Сергій Валерійович,

кандидат економічних наук, доцент,

докторант кафедри менеджменту в будівництві

Київський національний університет будівництва і архітектури

31, пр. Повітрофлотський, м. Київ, 03037, Україна

Петруха Ніна Миколаївна,

кандидат економічних наук, доцент,

докторант кафедри менеджменту в будівництві

Київський національний університет будівництва і архітектури

31, пр. Повітрофлотський, м. Київ, 03037, Україна

⁶⁶ Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки та плану заходів з її реалізації: схвалено розпорядженням КМУ від 29 груд. 2021 р. № 1805-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 27.04.2022).

⁶⁷ Shubaliy A., Petrukha S. Assessment of a Stimulating Effect of Wages on Economic Growth of Border Regions of Poland and Ukraine. *Konteksty Społeczne*. 2021. Vol 9, № 2 (18). P. 22–34. DOI: <http://doi.org/10.17951/ks.2021.9.2.22-34>.

⁶⁸ Державна служба статистики України : офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 27.04.2022).

Крупельницька Олена Леонідівна,
здобувач кафедри менеджменту в будівництві
Київський національний університет будівництва і архітектури
31, пр. Повітрофлотський, м. Київ, 03037, Україна

Information about the authors:

Petrukha Serhii Valeriiovych,
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Doctoral Student at the Department of Management in Construction
Kyiv National University of Construction and Architecture
31, Povitroflotsky Ave., Kyiv, 03037, Ukraine

Petrukha Nina Mykolaivna,
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Doctoral Student at the Department of Management in Construction
Kyiv National University of Construction and Architecture
31, Povitroflotsky Ave., Kyiv, 03037, Ukraine

Krupelnytska Olena Leonidivna,
Candidate of the Department of Construction Management
Kyiv National University of Construction and Architecture
31, Povitroflotsky Ave., Kyiv, 03037, Ukraine